

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

25 aprilie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:
președinte
judecători

URSACHE Petru
NICOLAEV Ghenadie
TIMOFTI Vladimir
MORARU Petru
ALERGUȘ Constantin

a judecat, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de inculpatul Budaca Ivan și avocata Sandu Daniela în numele acestuia, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016, în cauza penală privindu-l pe

BUDACA Ivan Ivan, *născut la XXX, originar din XXX și domiciliat în XXX.*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 24.07.2013 – 28.11.2014;

Instanța de apel: 28.09.2015 – 23.03.2016;

Instanța de recurs: 13.02.2017 – 25.04.2017.

Asupra recursurilor ordinare declarate, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Nisporeni din 28 noiembrie 2014, Budaca I. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal la 9 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis.

Prin aceeași sentință au fost condamnați Bumbu V. și Damaschin O., în privința căroră cauza nu se judecă în procedura de recurs.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că Budaca I., Damaschin O. și Bumbu V., au fost învinuiți că, la data de 14 aprilie 2013, aproximativ la ora 00:30, împreună și prin înțelegere prealabilă, intenționat, urmărind scopul săvârșirii unui atac asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțit de violență periculoasă pentru viața și sănătatea persoanei, fiind mascați cu cagule pe cap, înarmați cu un cuțit și o rangă metalică, au pătruns prin forțarea geamului în locuința cet. Ulinici V., situată în or. XXX, pe care au legat-o cu o bandă adezivă și aplicându-i lovituri cu o rangă metalică în regiunea capului i-au cauzat vătămări corporale ușoare, cu dereglarea sănătății de scurtă durată între 7 și 21 de zile și amenințând-o pe aceasta cu moartea, demonstrându-i un

cuțit, i-au cerut bani și alte bunuri de preț, după care din locuință au sustras bunuri în sumă totală de 6245 lei MD, cauzându-i părții vătămate o daună materială considerabilă.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept*, faptele inculpatului Budaca I. întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 188 alin. (2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal, *tîlhăria, adică atacul săvîrșit asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, însoțite de amenințarea cu aplicarea violenței periculoase pentru viața și sănătatea persoanei agresate, acțiune săvîrșită de două sau mai multe persoane mascate, prin pătrundere în locuință, cu aplicarea unor obiecte folosite în calitate de armă și cauzarea de daune în proporții considerabile.*

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în modul prevăzut de art. 401 Cod de procedură penală, la data de 25 iunie 2015, a fost atacată cu apel de către inculpatul Budaca I., care a solicitat repunerea în termenul de declarare a apelului, admiterea apelului, casarea sentinței, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care dînsul să fie achitat de învinuirea incriminată în baza art.188 alin.(2) lit. b), c), d), e) și f) Cod penal.

În motivarea cererii de apel apelantul a indicat că, sentința este motivată superficial, este neîntemeiată, ilegală și contravine prevederilor legii, întrucît instanța de fond nu i-a admis demersul privind efectuarea expertizei. La fel, a invocat că instanța de fond nu i-a înmînat copia sentinței în termenul prevăzut de lege și nu i-a înmînat copia sentinței în limba rusă or, limba română nu o cunoaște bine. De asemenea, apelantul a solicitat să-i fie tradusă sentința instanței de fond în limba rusă.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016 apelul inculpatului a fost respins, ca fiind depus peste termen, cu menținerea sentinței atacate, fără careva modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei adoptate, instanța de apel a menționat că, potrivit prevederilor din alin. (1) al art. 402 Cod de procedură penală, *termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel*, iar conform alin.(3) al art. 403 Cod de procedură penală, *apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că, întârzierea a fost determinată de motive întemeiate și apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.*

Din materialele cauzei, s-a constatat că, sentința Judecătoriei Nisporeni, prin care inculpatul Budaca I. a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.188 alin.(2) lit. b), c), d), e), f) Cod penal, a fost pronunțată integral la 28.11.2014, în prezența avocatului care reprezenta interesele inculpatului - Mura L. (*a se vedea f. d. 76, Vol. IV*).

Totodată, instanța a consemnat că, prin cererea din 27.11.2014, invocând motive de sănătate, Budaca I. a refuzat escortarea sa la ședința de judecată din 28.11.2014 și a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, cu remiterea ulterioară a copiei sentinței la locul de detenție din Penitenciarul nr.13, mun. Chișinău.

Reieșind din dovada de primire anexată la materialele dosarului rezultă că avocatul inculpatului Mura L., a recepționat în ședința de judecată din 28.11.2014, copia sentinței, fapt pentru care a semnat o recipisă.

La 28.11.2014, copia sentinței a fost expediată în adresa inculpatului Budaca I., în Penitenciarul nr.13, mun. Chișinău, fiind recepționată de reprezentantul penitenciarului la data de 04.12.2014.

De asemenea, reieșind din materialele cauzei, instanța de apel a consemnat că, la 15.12.2014, inculpatul Damaschin O. a declarat apel împotriva sentinței, iar la 19.12.2014 și avocatul Nastas V. în interesele lui Bumbu V. a depus apel împotriva sentinței, la ședința din 20.03.2015, la care au fost examinate apelurile nominalizate, inculpatul Budaca I. a fost prezent.

Prin urmare, instanța de apel a constatat cu certitudine că, inculpatul Budaca I. a omis termenul de 15 zile de depunere a cererii de apel, mai mult că copia sentinței a fost expediată inculpatului în Penitenciarul nr.13, fiind recepționată de reprezentantul penitenciarului la 04.12.2014. Mai mult, recepționarea sentinței nici nu a fost negată de către inculpatul Budaca I. întrucât în cererea de apel acesta a invocat doar că nu a primit copia sentinței în limba rusă.

Din considerentele enunțate, instanța de apel a respins, ca neîntemeiat, argumentul apelantului precum că acesta nu a primit copia sentinței în termenul prevăzut de lege or, după cum s-a stabilit cu certitudine supra, avocatul inculpatului, Mura L., a recepționat copia sentinței, ulterior, aceasta fiind expediată și în adresa lui Budaca I. în Penitenciarul nr. 13.

La fel, în dosar este anexată scrisoarea expediată de către instanța de fond în adresa lui Budaca I., precum și certificatul nr.8367 din 16.12.2014, adresat inculpatului în Penitenciarul nr.13, prin care acesta a fost informat că sentința Judecătoriei Nisporeni din 28.11.2014 a intrat în vigoare la 15.12.2014.

În afară de toate acestea, inculpatul Budaca I. a fost prezent în ședința instanței de apel din 20.03.2015, fapt confirmat prin procesul-verbal al ședinței de judecată, în cadrul căreia, dînsul fiind prezent nu a solicitat să i se remită o copie a sentinței, lucru care ar fi trebuit să se întâmple, dacă el nu o recepționase. Însă, la întrebarea instanței de apel, inculpatul Budaca I. a declarat că personal nu a scris cerere de apel, însă a avut o înțelegere cu avocatul inculpatului Damaschin O., care urma să scrie o singură cerere de apel în interesele tuturor inculpaților. La fel, inculpatul Budaca I. a declarat că a primit sentința instanței de fond în luna decembrie.

Respectiv, instanța a specificat că apelantul nu a prezentat instanței de apel probe care să confirme faptul că l-a împuternicit în modul prevăzut de lege pe avocatul lui Damaschin O. să depună cerere de apel din numele său. Mai mult, inculpatul nominalizat a declarat personal, dar nu prin avocat, cerere de apel.

Pe de altă parte, s-a mai menționat că, pe parcursul examinării cauzei penale în instanța de fond, precum și în instanța de apel, în afară de cele scrise în limba rusă, inculpatul Budaca I. a depus în adresa instanțelor mai multe cereri și demersuri în limba română, iar toate actele procedurale adoptate de către instanțe în cadrul examinării

prezentei cauze penale, au fost emise în limba română, inculpatul-apelant niciodată nu a solicitat remiterea copiilor de pe actele procedurale în limba rusă.

6. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, inculpatul Budaca I. și avocata Sandu D., care acționează în numele acestuia, au declarat recursuri ordinare.

6.1. Avocata Sandu D. solicită casarea deciziei instanței de apel, cu remiterea cauzei la rejudecare, din motiv că decizia nominalizată este nefondată, iar instanța nu a luat în considerație faptul că inculpatul nu a primit sentința în limba rusă și neîntemeiat nu a repus în termen apelul declarat.

6.2. Inculpatul solicită casarea deciziei instanței de apel, cu trimiterea cauzei la rejudecare, deoarece aceasta este neîntemeiată și contravine prevederilor legale.

În motivarea cererii, inculpatul indică că instanța de apel a admis erorile prevăzute de pct. 6) și 12) din alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, deoarece fapta comisă de Budaca I. nu se încadrează în drept în art. 188 Cod penal, dar în baza art. 186 Cod penal.

La caz, inculpatul susține că au fost încălcate prevederile din art. 8, 9, 10, 16, 19, 66, 93, 95 Cod de procedură penală.

De asemenea, inculpatul menționează că instanța i-a încălcat dreptul la un proces echitabil, prin faptul că cererea declarată de dînsul a fost scrisă în limba moldovenească, pe care o cunoaște parțial și care e asemănătoare cu cea română.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privind opinia asupra recursurilor declarate de partea apărării, menționînd că acestea urmează a fi declarate inadmisibile, ca fiind vădit neîntemeiate.

8. Judecînd recursurile ordinare declarate, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit conchide că acestea urmează a fi admise, pentru considerentele expuse în contextul ce urmează.

Pornind de la prevederilor din art. 434 Cod de procedură penală, se relevă că, judecînd recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărîrii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs de către titularul acestuia.

În drept, soluția instanței de recurs se fundamentează pe prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit cărora, judecînd recursul instanța este în drept să-l admită, cu casarea totală a hotărîrii atacate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceiași instanța de apel, în alt complet de judecată, în cazul în care se constată admiterea unor erori de drept la judecarea cauzei în ordine de apel.

Or, rațiunea exercitării căii de atac, în particular avîndu-se în vedere recursul ordinar, rezidă în înlăturarea erorilor admise de instanțele ierarhic inferioare la etapele precedente de judecare a cauzei, iar controlul judecătoresc pe care acesta îl declanșează, are un rol preventiv și unul reparator.

Reieșind din conținutul cererilor de recurs declarate de partea apărării, Colegiul constată că, în esență, recurenții critică soluția instanței de apel, din motiv că nu sunt de acord cu respingerea apelului declarat de Budaca I., ca fiind depus peste termen, iar în

susținerea acestei poziții recurenții susțin că inculpatul nu a recepționat copia sentinței în termenul stabilit de lege.

Verificând actele cauzei, în raport cu criticele titularilor dreptului de recurs, Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel, prin pronunțarea soluției de respingere a apelului depus de inculpat, ca tardiv, cu menținerea sentinței atacate, a admis eroarea de drept prevăzută de pct. 7) din alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală.

Pentru a statua asupra acestei soluții, instanța de recurs a rezultat din următoarele circumstanțe de fapt.

Într-un prim aspect, este relevantă mențiunea că sentința Judecătorei Nisporeni a fost pronunțată integral la data de 28.11.2014, în lipsa inculpatului și în prezența avocatului Mura L., care reprezenta interesele lui Budaca I. în prima instanță. (*a se vedea f.d. 76, vol. IV*)

Budaca I., adresând o cerere instanței, la data de 27.11.2014, a invocat motive de sănătate și a refuzat escortarea la ședința din 28.11.2014, solicitând examinarea cauzei în lipsa sa, cu remiterea ulterioară a copieii sentinței la locul de detenție, și anume în Penitenciarul nr.13 din mun. Chișinău. (*a se vedea f.d. 74, vol. IV*)

Potrivit dovezii de primire, anexată la materialele dosarului, avocatul inculpatului, Mura L., a recepționat în ședința de judecată din 28.11.2014, copia sentinței, fapt pentru care a semnat o recipisă, la aceeași dată a fost expediată o copie a hotărârii judecătorești și în adresa inculpatului Budaca I., care se afla în Penitenciarul nr.13 din mun. Chișinău, aceasta fiind recepționată de reprezentantul penitenciarului, la data de 04.12.2014. (*a se vedea f.d. 96, vol. IV*)

În acest context, instanța de recurs evidențiază că, pentru justa soluționare a cauzei deferite judecării este imperios de a stabili momentul de când începe a curge termenul de atac al sentinței pentru inculpatul Budaca I. Pentru calcularea corectă a termenului dat trebuie să se țină cont de începutul și expirarea curgerii acestuia. Or, calcularea corectă a curgerii termenului procedural influențează direct momentul expirării lui.

Așadar, la pronunțarea hotărârii integrale legea nu solicită obligatoriu prezența părților, iar pentru părțile care nu s-au prezentat la pronunțarea sentinței, se consideră că au luat cunoștință de conținutul hotărârii motivate la data pronunțării, mai mult că hotărârile se plasează pe portalul web al instanței de judecată, astfel devenind publice pentru toți. În practica judiciară s-a statuat că pentru părțile care nu au fost prezente, dar au fost legal citate la ședința de judecată, termenul de atac oricum se calculează din momentul pronunțării hotărârii integrale.

Însă, este altă situația când inculpatul se află în stare de arest, întrucât pentru atare persoane termenul de apel curge de la data înmînării copieii de pe hotărârea motivată, iar drept dovadă că inculpatului i-a fost înmînată hotărârea motivată, poate servi numai recepționarea personală de către acesta a copieii sentinței sau confirmarea că inculpatul a refuzat să o recepționeze, întocmită în conformitate cu cerințele stabilite de lege.

La materialele cauzei nu este anexată dovadă recepționării de către Budaca I. a copieii de pe sentință. Pe de altă parte, Colegiul subliniază că instanța de apel a fost în

drept să solicite informația corespunzătoare de la DIP, pentru a stabili cu certitudine momentul recepționării sau refuzul recepționării de către inculpat a copiei sentinței.

Analizînd partea descriptivă a deciziei contestate, Colegiul penal lărgit constată că apelul declarat de inculpatul Budaca I. a fost respins, ca fiind depus peste termen, indicîndu-se în decizia adoptată următoarele motive pretinse a fi întemeiate: „.....*din dovada de primire anexată la materialele dosarului rezultă că avocatul inculpatului Budaca I. - Mura L. a recepționat în ședința de judecată din 28.11.2014, copia sentinței Judecătoriei Nisporeni din 28.11.2014, fapt pentru ce și a semnat.*

Mai mult, la 28.11.2014, copia sentinței Judecătoriei Nisporeni din 28.11.2014 a fost expeditată în adresa inculpatului Budaca I., în Penitenciarul nr.13, mun. Chișinău (f.d. 93, vol. IV) fiind recepționată de reprezentantul penitenciarului la 04.12.2014. (f.d. 96, vol. IV)

Prin urmare, reieșind din cele sus indicate, Colegiul penal constată cu certitudine că, inculpatul Budaca I. a omis termenul de 15 zile de declarare a apelului împotriva sentinței Judecătoriei Nisporeni din 28.11.2014”

Față de cele ce preced, Colegiul penal lărgit menționează că o atare argumentare întru susținerea soluției de respingere a apelului ca tardiv, nu poate fi reținută ca fiind fondată de către instanța de recurs, întrucît în opinia Colegiului, în cauza dată, nu au fost elucidate circumstanțele importante pentru justa soluționare a acesteia, și anume instanța de apel nu a stabilit cu certitudine care a fost momentul recepționării copiei de pe sentință de către inculpat.

Or, pe această linie de considerente, se relevă că, termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și avînd un caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

În aceeași ordine de idei, art. 230 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, prevede că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Potrivit prevederilor art. 231 alin. (3) Cod de procedură penală se specifică că la calcularea termenului de apel se aplică sistemul de unități libere (zile libere) cu posibilitatea prelungirii termenului pînă la prima zi lucrătoare, dacă acesta urmează să se sfîrșească într-o zi nelucrătoare. Totodată, la calcularea termenului de apel, nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește.

În consecință, se specifică că, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de rejudecare și limitele acesteia, să judece cauza în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale și să țină seama de cele invocate în prezenta decizie, avînd în vedere motivele casării deciziei, să înlătore omisiunile admise și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de inculpatul Budaca Ivan și avocata Sandu Daniela în numele acestuia, casează decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 23 martie 2016 în privința lui Budaca Ivan Ivan, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac, pronunțată integral la 25 mai 2017.

Președinte

URSACHE Petru

Judecători

NICOLAEV Ghenadie

TIMOFTI Vladimir

MORARU Petru

ALERGUȘ Constantin